

בקה המערבי של המרחב השמי, כמ- קום שם נושקת אפריקה הצפונית את גלי האוקיינוס האטלנטי, שוכנת ארץ מערב-אל-אקסה, המערב הגדול, ששמה שובש בפי האירופים הקוראים לה מרוקו. בימים עברו היתה אחת מבירות התרבות העולמית, מרכז של אימפריה שהשתרעה מגבולות מצרים ועד לצפון ספרד, משכן של שירה ומדע. החדש שוב רכזה מרוקו את תשור מתלבם של העולם, של המרחב ושל ישראל.

מלחמת-השחרור של עם מדוכא, השואף לחרות, היא תמיד עיללה אנושית מפור ארת. מלחמת-השחרור של מרוקו אינה יוצאת מכלל זה. על אף סיפורי-הזוועה של הכובש הזר, לכו של העולם פעם למען ה-אזורים הארץ, עמדות ישפכו זה כבר לנקודות הסתערות פוליטיות ומרכזי-שלטון מכריעים. ההחשוב במרכזים אלה היה הכס הרם של ראשות עיריית תל-אביב, העיר בה יושב אחד מכל חמישה אזרחי ישראל, ואשר הועד על-ידי מפא"י לגולדה מאירסון.

אלא שהבוחר התל-אביבי הביע רצונו ב-צורה המשתמעת לשתי פנים. 31 הכסאות במועצת העיר חולקו חלק כחלק בין השמאל - מפא"י, אחדות-העבודה, מפ"ם, לבין הימין - צ"כ, חרות - אשר קיבלו כל אחד 13 כסאות. גורל כל קואליציה נשאר חלוי, איפוא, בחסדם של הנציגים הדתיים (3) ו-במידת מה בקולו של נציג המפלגה הפרוג-רסיבית.

הדתיים, אשר נמצאו במצב דומה גם ב-כנסת, לא היססו לנצל את היתרון שנפל ל-ידיהם, ישבו והמתינו לראות איזה צד יציע להם מחיר גבוה יותר. אך לצידה של ציפייה זו אירעו גם כמה מאורעות אחרים. נתברר, כי לדתיים אסור להצביע בעד מסירת עמדה ציבורית לידי אשה; מועצת-הגדולה התורה, הגוף העליון של אגודת-ישראל, אף הוציאה הוראה ברורה נגד בחירת אשה כראש-עיר, חבר-הכנסת יצחק רפאל, השולט בסניף ה-תל-אביבי של הפועל-המזרחי, העביר החלטה מפורשת נגד "אמא חושי", כפי שכונתה גול-דה בימי מערכת-הבחירות, לאחר שהבטיחה להנהיג בתל-אביב את שיטתו של ראש עיריית-חיפה.

ממשלת ישראל לא ידעה לנצל הזדמנות זו. כדי לקנות יתרונות חולפים מידי צרפת (ראה להלן), העמידה את עצמה בגלוי בשור רת ארוב החרות המרוקאית. קול ישראל כינה ברוב המקרים את נושאי המרד של מרוקו בשם "כנופיות טרוריסטים", בנייה העולמית הופיעה ישראל ככתב-בריתו של המשועבד.

כאשר תקום מרוקו העצמאית, תצטרף מדינה נוספת למחנה אויביה של ישראל.

ציונות

נתיב יהודה הלוי

עת רעמו התותחים ונפלו האלפים במרוקו (ראה לעיל), קדרו השמים מעל לראשי היהודים המקומיים. המוסדות העליונים של התנועה הציונית טיכסו עצה בירושלים מה לעשות מול העינים שעמדו להסתיר את אחת מנקודות-האור של ההיסטוריה היהודית.

שום פרק בתולדות הפזורה היהודית לא היה מפורסם כפרק שיתוף-הפעולה בין היהודים והמרוקאים בימי שלטון האיטלאם ב-ספרד. יהודה הלוי ואיכו גבירול הם רק שני כוכבים בשמי הפריחה התרבותית המשרתת תפת הזאת. גירוש היהודים מספרד לא היה אלא חלק מגירוש המרוקאים. בשמחתם וב-סבלם, היו שני העמים קשורים זה לזה.

כל זה השתנה בשני הדורות האחרונים. במרוקו, כמו בכל רחבי אפריקה הצפונית, הוזרה בני הקהילה היהודית בגלוי עם הכובש הצרפתי, נהגו, כדרך הגטו, ללחץ פניבת הפ-ריץ. נושאי הרעיון הלאומי המרוקאי השתכנ-עו כי היהודים הם חלק מן המשטר הצרפתי. מול טראגדיה זו, ששוב אי-אפשר לתקנה, אין ברירה לישראל אלא להציל את הניתן להצלה. פה ושם ניסו בטאוני השלווה ה-בורגנית בישראל להקים תריסים, לערער על עקרון העלייה ממרוקו. אולם לא היה ספק: רובם המכריע של אזרחי ישראל היה מוכן לפתוח את שערי מדינתו בפני מוכייה-הגדול.

• בימים עברו קראו האירופים למרוקאים בשם "מורים" או "מאורים", על פי השם הרומאי הקדום של מרוקו, "מאורטניה". אך תלו גיבורו של שקספיר, היה מרוקאי, וה-פסוק שזרזם לעברית בסעות לאמור: "ה-כשי עשה את שלו, הכושי יכול ללכת" היה ציף להיות: "המרוקאי עשה את שלו ה-מרוקאי יכול ללכת".

הקנוניה הנסתרת מאחורי

בחירת אמא חושי

באיזו אמצעים אילצה מפא"י את הפועל המזרחי להצביע נגד מצפוניו ומה הם התיקים הפוליטיים שיעלו את גולדה מאירסון לכס ראשות הגדולה בעריישראל - תל-אביב.

היגי "למפנה", החלק הקבוצי-פועלי של ה-פועל-המזרחי, נטו לתמוך בבחירת גול-דה מטעמים עקרוניים, ובעוד סיעת שפירא - המושפעת מאוד על-ידי תת-שר הסעד ד"ר רוזנברג גדוש התיקים הפוליטיים - נטתה לתמוך באמא חושי מטעמים תכסיטיים, ה-מיד ח"כ רפאל בהתנגדותו למועמדותה של גולדה.

"רפאל מכין לעצמו משפט פלילי" - הת-לחשו במסדרונות בית מרכז הפועל-המזרחי - "רפאל רץ בעיניים פקוחות לקראת האש".

ואכן, חבר-הכנסת רפאל שיחק באש, אש לוהטת ומכלה. כי רפאל, גבר חסון, נאה, נעים-הליכות, תקיף בדעתו ואוהב-חיים, אשר עורר טינה אישית נגדו דווקא בתכונותיו החיוביות אינו נמנה עם נקיה-הכפיים שבין עסקני המדינה. אם וברגע שחליט המחליט שיש לנקום ברפאל, לא קשה יהיה להבאיש את ריחו ברבים. על אף זאת, באותה פניזות המאפיינת את מרבית פעולותיו, המשיך רפאל להמריד את הסניף התל-אביבי נגד אמא חושי הכריז, כי בחירת ראש-עיר היא עניין מקומי וכי לא יהיה מוכן לקבל את הכרעותיהם של חברי הפועל-המזרחי בטירת-צבי ובכית-יצחק בשאלה זו.

תגובת מפא"י לא אחרה לבוא. ראשית, הודיע יו"ר-הכנסת, מר יוסף שפרינצק, כי אין הוא מוכן לשבת בנשיאות עם רפאל, ולא

הגלולה המרה של כשלון מפא"י בבחירות לכנסת, הומתקה במעטה שוקולד של נצחונה בבחירות למועצת עיריית תל-אביב. אברך הכוח עלול היה להתכסות על-ידי כיבושן של כמה וכמה עמדות מוניציפאליות בכל אזורי-הארץ, עמדות ישפכו זה כבר לנקודות הסתערות פוליטיות ומרכזי-שלטון מכריעים. ההחשוב במרכזים אלה היה הכס הרם של ראשות עיריית תל-אביב, העיר בה יושב אחד מכל חמישה אזרחי ישראל, ואשר הועד על-ידי מפא"י לגולדה מאירסון.

אלא שהבוחר התל-אביבי הביע רצונו ב-צורה המשתמעת לשתי פנים. 31 הכסאות במועצת העיר חולקו חלק כחלק בין השמאל - מפא"י, אחדות-העבודה, מפ"ם, לבין הימין - צ"כ, חרות - אשר קיבלו כל אחד 13 כסאות. גורל כל קואליציה נשאר חלוי, איפוא, בחסדם של הנציגים הדתיים (3) ו-במידת מה בקולו של נציג המפלגה הפרוג-רסיבית.

הדתיים, אשר נמצאו במצב דומה גם ב-כנסת, לא היססו לנצל את היתרון שנפל ל-ידיהם, ישבו והמתינו לראות איזה צד יציע להם מחיר גבוה יותר. אך לצידה של ציפייה זו אירעו גם כמה מאורעות אחרים. נתברר, כי לדתיים אסור להצביע בעד מסירת עמדה ציבורית לידי אשה; מועצת-הגדולה התורה, הגוף העליון של אגודת-ישראל, אף הוציאה הוראה ברורה נגד בחירת אשה כראש-עיר, חבר-הכנסת יצחק רפאל, השולט בסניף ה-תל-אביבי של הפועל-המזרחי, העביר החלטה מפורשת נגד "אמא חושי", כפי שכונתה גול-דה בימי מערכת-הבחירות, לאחר שהבטיחה להנהיג בתל-אביב את שיטתו של ראש עיריית-חיפה.

כי. ניי. מילפן באמצע

משנתכנסה מועצת הפועל-המזרחי לדון בבקעות הרכבת הקואליציות בממשלה וב-עיריות, ברון היה, כי יימצא רוב מוחלט לשלילת קואליציה עירונית עם גולדה. אך בלי גולדה לא היה ערך רב לקואליציה פוע-לית, כי למעשה לא היה למפא"י כל מועמד אלטרנטיבי. ברגע המכריע, עת עמדו לקבל החלטה בעניין ראשות-העיר, יצילצל השלטון בחדר, והשר שפירא נקרא לשיחה. מצידו השני של הקו דיבר דוד בן-גוריון ודבריו כללו איום קצר, אך ברור מאוד: אם לא יצביעו נציגי הפועל-המזרחי בעד גולדה, תגקום בהם מפא"י בכל האמצעים אשר בידה.

הרמו היה חד-משמעי. הוא כיוון לא רק לתיקיה-השרים בממשלה המיועדת, אלא גם לכמה תיקים מסוג אחר לגמרי. חלק ניכר מבין אנשי הצמרת של הפועל-המזרחי הסתכסכו לא אחת עם החוק על רקע עיסקות בלתי-כשרות. החקירות שהתנהלו והתיקים שנפתחו נגדו לאחר זמן, אך תמיד אפשר להעלותם לאור היום, אם בצורת תביעות השפלות ממש, ואם בדרך של פרסום עיתונאי, או אפילו קריאת-ביניים בכנסת.

הרמו הובן כיאות ודווקא לכן עורר זעם כפול בצמרת המפלגה. כי גיי. הוכיח כתמיד, כי במדינת ישראל ישנו רק אדם אחד הפשי לעשות רצונו והוא בני-גיי. עצמה. כל אדם אחר עתיד לשלם יום אחד, באם לא יסכים לבטל את רצונו מפני רצונו של דוד בן-גוריון.

רפאל התקשע עד הסוף

לכאורה, צריך היה האיום לפעול מייד, לגרום להעברת החלטה לטובת גולדה מאיר-סון, אלא שלא תמיד ניכרות תוצאותיה של תכססנות פוליטיקאנית כוברגז. בעוד מנ-

מתנגד רפאל ומתוודך רוזנברג בצל התיקים

יסקים כי הלה יהיה מועמד הפועל-המזרחי לסגנות היו"ר. בשיחות עם נציגי הפועל-המזרחי הוסבר להם, כי במקרה של הקמת קואליציה מצומצמת יקבלו שלושה כסאות שרים, "אולם בתנאי שרפאל לא יהיה השלי-שי" (נוסף על השרים משה שפירא וד"ר יוסף בורג).

ד"ר רוזנברג מסר דו"ח

המתיחות בהפועל-המזרחי פנימה הגיעה לשיאה. לאחר כל התייעצות פנימית היתה

מועמדת מאירסון

אצבעות מורטות

מפא"י מקבלת דו"חות מדוויקים על מרחש במפלגה, על עמדת כל אחד מ-מנהיגים. היה זה סוד גלוי מהו מקור דליפה. הרב ד"ר ישראל שלמה רוזנברג תת-שר הסעד, הקשור בארבעה תיקים פני-ליים ואשר שמו הרעיש משך קרוב לשנה ה-הציבורית במדינה, נהג להיפגש בקביע עם מומחה-מפא"י לענייני הדתיים, העתונ-לוי יצחק הירושלמי, מי שהיה בעצמו בתנ-ישיבה ערב מלחמת-השחרור.

ד"ר רוזנברג, אדם בעל עור של פיל, ל כל תנועה וכל צעד המתרחשים בהפועל-המזרחי. למרות שמפלגה זו - בלחץ סי-ה"למפנה" - החליטה לדחות למשך שנת-אח ביוצאו המעשי של מיוזגה עם המזר-מיוזג עליו הוסכם רק עקרונות, לא ע-רוזנברג את חדרו בבית מרכז הפועל-המזר-בתל-אביב, אשר הושאל לו למשך תקום הבחירות ולצורכי הבחירות בלבד. ביש בתוך חוכי מרכז המפלגה שימש בה למע-שופרה של מפלגת-השלטון, המפלגה המ-זיקה בידה את התיקים הכמוסים, את ת-השיחות החשאיות, את פרטי מעשיו ות-של כל מנהיג ועסקן. ותיק סגור, כינ-רב כוחו משל תיק פתוח, ממש כשם שאק-נצור מפחיד יותר מאקדת וורה.

הרב אברמוביץ יהיה חולה

צעד אחר צעד, כמלכודת, נסגרו כל דרכים על רפאל ועל שאר מתנגדיה של א-חושי בקרב הפועל-המזרחי. ומשורוככו עסקנים די צורך, נורק בדרך שנוק הא-המפורש, והפועל-המזרחי החליט סוף-כ-לתמוך במועמדות גולדה מאירסון לראש הגדולה בעריישראל.

בהמנועתו המובטחת של נציג מקי"מ בעה נגד "קואליציה פועלית", ובהבט נציג האגודה, הרב אברמוביץ, כי ייעדר השיבה המכרעת בשל מחלה או בודו שורייך הרוב הדרוש של 15 מצביעים, גולדה מאירסון. הרב אברמוביץ, כך הובט-היצטרף לעגלה אחרי שתתחיל בנסיעו כלומר, לא יצביע בעד מועמדותה של אש אך יתן קול לכל פעולה שתבוצע על-אותה אשה. יתכן כי הרוב, בעזרתו תשת-מפא"י על שלוש מאות וחמישים או אר-מאות אלף איש, יהיה זעום ביותר, מפוק ביותר, מעלה ריח המזכיר את חוף ימה תל-אביב, אך מכל מקום יהיה זה רוב.

תוך זמן קצר יוצאו לפועל כל הפעול-הנזכרות לעיל (וחלקן. אולי יראה אור ב-בהופע שורות אלו בדפוס) ואז אפשר, תבוסת מפא"י בבחירות לכנסת באמת תהיה כה קשה כפי שנדמה תחילה.

ומי הוא שיעז לטעון, כי רצונך-הבוהו במדינה נעשה פלסטר על-ידי קבוצת עסקן מקצועיים?